

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz niektórych innych ustaw.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Łukasza Schreibera.

(-) Andrzej Adamczyk; (-) Waldemar Andzel; (-) Dorota Arciszewska-Mielewczyk; (-) Marek Ast; (-) Ryszard Bartosik; (-) Barbara Bartuś; (-) Jacek Bogucki; (-) Joanna Borowiak; (-) Bożena Borys-Szopa; (-) Lidia Burzyńska; (-) Artur Chojceki; (-) Anna Ewa Cicholska; (-) Witold Wojciech Czarnecki; (-) Lidia Czechak; (-) Katarzyna Czochara; (-) Władysław Dajczak; (-) Przemysław Drabek; (-) Elżbieta Duda; (-) Anna Gembicka; (-) Mariusz Gosek; (-) Kazimierz Gwiazdowski; (-) Norbert Jakub Kaczmarczyk; (-) Leonard Krasulski; (-) Anna Krupka; (-) Wioletta Maria Kulpa; (-) Ewa Leniart; (-) Joanna Lichocka; (-) Antoni Macierewicz; (-) Grzegorz Matusiak; (-) Anna Mileczanowska; (-) Aleksander Mikołaj Mrówczyński; (-) Bogumiła Olbryś; (-) Anna Paluch; (-) Bolesław Piecha; (-) Piotr Polak; (-) Marcin Porzucek; (-) Zbigniew Rau; (-) Urszula Rusecka; (-) Paweł Sałek; (-) Łukasz Schreiber; (-) Sławomir Skwarek; (-) Krzysztof Sobolewski; (-) Artur Szałabawka; (-) Paweł Szrot; (-) Jacek Świat; (-) Krzysztof Tchórzewski; (-) Robert Telus; (-) Włodzimierz Tomaszewski; (-) Piotr Uściński; (-) Marcin Warchoł; (-) Robert Warwas; (-) Jan Warzecha; (-) Teresa Wilk; (-) Elżbieta Witek; (-) Agata Wojtyszek; (-) Tadeusz Woźniak.

U S T A W A

z dnia ...

o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz niektórych innych ustaw

Art. 1. W ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 22 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Członkowi rady uczelni, o którym mowa w art. 19 ust. 1 pkt 1, przysługuje miesięczne wynagrodzenie, którego wysokość nie może przekroczyć 67% wynagrodzenia referencyjnego. Wysokość wynagrodzenia ustala senat.”;

2) użyte w art. 92 w ust. 3, w art. 138 w ust. 2, w art. 140 w ust. 3, w art. 184 w ust. 2, w ust. 3 w części wspólnej i w ust. 4, w art. 202 w ust. 5, w art. 209 w ust. 1a w pkt 2, w art. 327 w ust. 6 oraz w art. 328 w ust. 6, w różnym przypadku, wyrazy „wynagrodzenie profesora” zastępuje się użytymi w odpowiednim przypadku wyrazami „wynagrodzenie referencyjne”;

3) art. 137 otrzymuje brzmienie:

„**Art. 137.** 1. Ustanawia się minimalne wynagrodzenie zasadnicze na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich.

2. Minimalne wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje nauczycielowi akademickiemu zatrudnionemu w uczelni publicznej na stanowisku asystenta.

3. Wysokość minimalnego wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 1, stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedzającego rok, w którym minimalne wynagrodzenie obowiązuje, ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

4. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki ogłasza corocznie, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, kwotę minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich oraz kwotę wynagrodzenia referencyjnego, w terminie 30 dni od dnia ogłoszenia przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 3.

5. Jeżeli obwieszczenie, o którym mowa w ust. 4, zostało ogłoszone po dniu 1 stycznia danego roku, dostosowania wynagrodzenia zasadniczego dokonuje się z wyrównaniem od dnia 1 stycznia tego roku.

6. Wysokość miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli akademickich zatrudnionych na stanowiskach innych niż stanowisko asystenta określa się w zakładowym układzie zbiorowym pracy albo regulaminie wynagradzania.

7. Ustalając wynagrodzenia, o których mowa w ust. 6, uwzględnia się w szczególności kwalifikacje wymagane do zajmowania danego stanowiska, zakres obowiązków, odpowiedzialność, osiągnięcia naukowe, artystyczne, dydaktyczne, wdrożeniowe lub organizacyjne oraz sytuację finansową uczelni.

8. Przepisy ust. 1–7 nie wyłączają możliwości ustalenia wynagrodzenia zasadniczego na poziomie wyższym niż wynikający z ustawy.”;

4) po art. 137 dodaje się art. 137a i art. 137b w brzmieniu:

„**Art. 137a.** 1. Ilekroć w ustawie jest mowa o wynagrodzeniu referencyjnym, rozumie się przez to kwotę odpowiadającą procentowi minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich, o którym mowa w art. 137 ust. 1.

2. Wynagrodzenie referencyjne wynosi:

- 1) w 2027 r. – 150% minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich obowiązującego w tym roku;
- 2) w 2028 r. – 175% minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich obowiązującego w tym roku;
- 3) od 2029 r. – 200% minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich obowiązującego w danym roku.

3. Wynagrodzenie referencyjne nie stanowi podstawy ustawowego określania minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli akademickich zatrudnionych na stanowiskach innych niż stanowisko asystenta.

Art. 137b. 1. Zmiana nazwy stanowiska, zmiana zakresu obowiązków, zmiana podstawy prawnej zatrudnienia albo powierzenie obowiązków odpowiadających obowiązkom wykonywanym na stanowiskach objętych minimalnym wynagrodzeniem zasadniczym na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich nie może prowadzić do obejścia obowiązku zapewnienia tego wynagrodzenia.

2. W przypadku sporu, czy do danego stanowiska, rodzaju zatrudnienia albo zakresu obowiązków stosuje się przepisy o minimalnym wynagrodzeniu zasadniczym na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich, rozstrzygające znaczenie mają rzeczywisty charakter wykonywanej pracy oraz kwalifikacje wymagane do jej wykonywania.”;

4) w art. 209 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Wysokość miesięcznego stypendium doktoranckiego wynosi co najmniej:

- 1) 75% minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich, o którym mowa w art. 137 ust. 1 – do miesiąca, w którym została przeprowadzona ocena śródkresowa;
- 2) 90% minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich, o którym mowa w art. 137 ust. 1 – po miesiącu, w którym została przeprowadzona ocena śródkresowa.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2026 r. poz. 168) po art. 104 dodaje się art. 104a w brzmieniu:

„**Art. 104a.** 1. Miesięczne wynagrodzenie zasadnicze pracownika naukowego zatrudnionego w instytucie naukowym Polskiej Akademii Nauk na stanowisku asystenta albo innym najniższym stanowisku naukowym odpowiadającym stanowisku asystenta nie może być niższe niż minimalne wynagrodzenie zasadnicze na najniższych stanowiskach naukowych i

akademickich, o którym mowa w art. 137 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

2. Przepisy art. 137 ust. 3–5 oraz art. 137b ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stosuje się odpowiednio.”

Art. 3. W ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2024 r. poz. 741, z późn. zm.) po art. 63 dodaje się art. 63a w brzmieniu:

„**Art. 63a.** 1. Miesięczne wynagrodzenie zasadnicze pracownika naukowego albo badawczego zatrudnionego w instytucie na stanowisku asystenta albo innym najniższym stanowisku naukowym albo badawczym odpowiadającym stanowisku asystenta nie może być niższe niż minimalne wynagrodzenie zasadnicze na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich, o którym mowa w art. 137 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

2. Przepisy art. 137 ust. 3–5 oraz art. 137b ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stosuje się odpowiednio.”

Art. 4. W ustawie z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz (Dz. U. z 2026 r. poz. 194) po art. 56a dodaje się art. 56b w brzmieniu:

„**Art. 56b.** 1. Miesięczne wynagrodzenie zasadnicze pracownika pionu badawczego zatrudnionego w Centrum Łukasiewicz albo w instytucie Sieci na najniższym stanowisku w ramach pionu badawczego, dla którego wymagany jest co najmniej tytuł zawodowy magistra, magistra inżyniera albo równorzędny, nie może być niższe niż minimalne wynagrodzenie zasadnicze na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich, o którym mowa w art. 137 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

2. Przepisy art. 137 ust. 3–5 oraz art. 137b ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stosuje się odpowiednio.”

Art. 5. 1. W latach 2027–2029 kwota minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich, o którym mowa w art. 137 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, wynosi:

- 1) w 2027 r. – 75 % kwoty, o której mowa w art. 137 ust. 3 ustawy zmienianej w art. 1;
- 2) w 2028 r. – 87,5 % kwoty, o której mowa w art. 137 ust. 3 ustawy zmienianej w art. 1;
- 3) w 2029 r. – 100 % kwoty, o której mowa w art. 137 ust. 3 ustawy zmienianej w art. 1.

2. W latach 2027–2029 obwieszczenie, o którym mowa w art. 137 ust. 4 ustawy zmienianej w art. 1, uwzględnia kwotę minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich określoną w ust. 1.

3. W latach 2027–2029 wysokość stypendium doktoranckiego, o którym mowa w art. 209 ust. 4 ustawy zmienianej w art. 1, ustala się od kwoty minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich określonej w ust. 1.

Art. 6. 1. Podmioty objęte przepisami niniejszej ustawy dostosują zakładowe układy zbiorowe pracy, regulaminy wynagradzania oraz inne akty wewnętrzne określające warunki wynagradzania do przepisów niniejszej ustawy w terminie 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie.

2. Do czasu dostosowania aktów, o których mowa w ust. 1, postanowienia mniej korzystne dla pracownika niż wynikające z niniejszej ustawy nie mają zastosowania.

3. Wynagrodzenie zasadnicze pracowników objętych niniejszą ustawą dostosowuje się do poziomu określonego w art. 5 w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, z wyrównaniem od dnia jej wejścia w życie.

4. Dostosowanie wynagrodzenia zasadniczego, o którym mowa w ust. 3, nie wymaga wypowiedzenia warunków pracy i płacy.

5. Podwyższenie wynagrodzenia zasadniczego wynikające z niniejszej ustawy nie może stanowić podstawy do obniżenia innych stałych składników wynagrodzenia pracownika, chyba że wynika to z przepisów powszechnie obowiązującego prawa.

6. Podmioty prowadzące szkoły doktorskie dostosują wysokość stypendiów doktoranckich, w tym zwiększeń tych stypendiów przewidzianych w ustawie zmienianej w art. 1, do poziomu wynikającego z art. 209 ust. 4 ustawy zmienianej w art. 1, w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, z wyrównaniem od dnia jej wejścia w życie.

Art. 7. 1. W ustawie budżetowej na dany rok zabezpiecza się środki finansowe niezbędne do wykonania obowiązków wynikających z niniejszej ustawy, obejmujące wzrost wynagrodzeń

zasadniczych, pochodne finansowane przez pracodawcę oraz wzrost stypendiów doktoranckich wynikający z niniejszej ustawy.

2. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, ustala corocznie wysokość środków niezbędnych do sfinansowania wzrostu wynagrodzeń zasadniczych, pochodnych finansowanych przez pracodawcę oraz wzrostu stypendiów doktoranckich wynikających z niniejszej ustawy.

3. Wysokość środków, o których mowa w ust. 2, ustala się na podstawie danych zgromadzonych w systemie, o którym mowa w art. 342 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, oraz informacji przekazanych przez podmioty objęte niniejszą ustawą.

4. Środki, o których mowa w ust. 1, przekazuje się podmiotom objętym niniejszą ustawą z uwzględnieniem mechanizmów finansowania właściwych dla danego rodzaju podmiotu.

5. Środki, o których mowa w ust. 1, wyodrębnia się w dokumencie stanowiącym podstawę przekazania środków danemu podmiotowi.

6. Środki, o których mowa w ust. 1, przeznacza się wyłącznie na zapewnienie minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich, pochodnych finansowanych przez pracodawcę oraz stypendiów doktoranckich w wysokości wynikającej z niniejszej ustawy.

7. Podmiot, który otrzymał środki, o których mowa w ust. 1, przedstawia ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, w terminie do dnia 31 marca roku następującego po roku, na który środki zostały przyznane, informację o ich wykorzystaniu.

8. Środki, o których mowa w ust. 1, wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem podlegają zwrotowi na zasadach określonych w przepisach o finansach publicznych.

9. Finansowanie wzrostu wynagrodzeń pracowników zatrudnionych na stanowiskach innych niż stanowiska objęte minimalnym wynagrodzeniem zasadniczym na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich następuje w ramach ogólnego wzrostu finansowania nauki i szkolnictwa wyższego określonego w odrębnej ustawie.

Art. 8. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2027 r.

UZASADNIENIE

I. Cele ustawy

Niniejszy projekt ustawy – „Godna Nauka” – stanowi drugi element pakietu legislacyjnego Prawa i Sprawiedliwości dotyczącego polskiej nauki – „Silna Nauka – Suwerenna Polska”. Pierwszym elementem tego pakietu był projekt ustawy wprowadzający ustawowy mechanizm stopniowego podnoszenia nakładów publicznych na naukę, szkolnictwo wyższe i działalność badawczo-rozwojową do poziomu co najmniej 3 % PKB. Projekt ten odpowiadał na podstawowy problem finansowy polskiej nauki: chroniczne niedofinansowanie całego sektora, brak przewidywalności nakładów oraz niemożność planowania i realizowania długofalowych działań rozwojowych przez uczelnie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze oraz podmioty Sieci Badawczej Łukasiewicz.

Składany niniejszy projekt ustawy jest koniecznym i systemowym dopełnieniem tamtej regulacji. Sam wzrost nakładów na naukę, choć niezbędny, nie gwarantuje jeszcze, że środki publiczne zostaną wykorzystane w sposób, który odbuduje atrakcyjność kariery naukowej, zatrzyma odpływ młodych talentów i zapewni ciągłość pokoleniową polskiej nauki. Dlatego drugim filarem pakietu „Godna Nauka” jest zmiana mechanizmu wynagradzania osób rozpoczynających karierę naukową i akademicką oraz doktorantów.

Projekt realizuje dwa równorzędne cele.

Pierwszym celem jest przywrócenie godności pracy naukowej poprzez wprowadzenie realnego, przewidywalnego i obiektywnego mechanizmu minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich. Wynagrodzenie to zostaje powiązane z przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem w sektorze przedsiębiorstw, a więc z rzeczywistą sytuacją gospodarczą kraju oraz z rynkiem pracy, na którym młodzi naukowcy faktycznie konkurują o zatrudnienie z sektorem prywatnym.

Drugim, równie istotnym celem jest głęboka zmiana logiki systemu wynagradzania w nauce. Obecny system jest symbolicznie i konstrukcyjnie zbudowany wokół wynagrodzenia profesora.

Oznacza to, że punktem odniesienia dla regulacji ustawowej pozostaje najwyższy etap kariery akademickiej. Projekt odwraca tę logikę. Punktem wyjścia staje się najniższy etap kariery naukowej i akademickiej, czyli moment wejścia do systemu nauki. Jest to świadoma zmiana systemowa: nauka nie może być projektowana wyłącznie od szczytu hierarchii akademickiej, ale musi zaczynać się od tych, którzy mają być jej przyszłością – od najmłodszych pracowników systemu nauki.

Najmłodsi pracownicy nauki oraz doktoranci nie są dodatkiem do systemu. Są warunkiem jego kontynuacji i rozwoju. To oni będą w kolejnych dekadach prowadzić badania, tworzyć zespoły, budować szkoły naukowe, rozwijać technologie, kształcić studentów i odpowiadać za międzynarodową pozycję polskiej nauki. Jeżeli system nie jest w stanie zaoferować im elementarnego bezpieczeństwa finansowego i realnej perspektywy rozwoju, to traci zdolność odtwarzania własnych kadr. W takiej sytuacji nawet najlepiej finansowana infrastruktura, aparatura badawcza i programy grantowe nie przyniosą oczekiwanych efektów, ponieważ zabraknie ludzi gotowych związać swoją przyszłość z nauką.

Projektowana ustawa ma zatem uruchomić efektywny i przejrzysty mechanizm instytucjonalnej troski o młode kadry. Ustawowe zabezpieczenie minimalnego wynagrodzenia na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich oraz odpowiednie podniesienie stypendiów doktoranckich tworzy bodziec dla uczelni i instytutów, aby traktowały rozwój młodych badaczy jako jeden z centralnych elementów swojej odpowiedzialności. Jednocześnie mechanizm ten wzmacnia odpowiedzialność starszych i bardziej doświadczonych pracowników nauki za osoby rozpoczynające karierę. System, który zaczyna się od ochrony najsłabszego ekonomicznie momentu kariery naukowej, sprzyja budowaniu rzeczywistej wspólnoty akademickiej, a nie jedynie utrwalaniu hierarchii stanowisk.

II. Obecna sytuacja

Polska nauka znajduje się w stanie głębokiego kryzysu finansowego i kadrowego. Jednym z jego najbardziej dotkliwych przejawów jest dramatycznie niska atrakcyjność kariery naukowej dla młodych ludzi. Coraz częściej osoby posiadające wysokie kompetencje, bardzo dobre wykształcenie, znajomość języków obcych, doświadczenie międzynarodowe oraz umiejętności potrzebne w nowoczesnej gospodarce rezygnują z kariery naukowej albo w ogóle jej nie

podejmują. Dla wielu młodych ludzi nauka przestaje być racjonalnym wyborem życiowym, ponieważ oznacza wieloletnią niepewność, niskie dochody i brak porównywalnych perspektyw wobec sektora przedsiębiorstw.

Jest to jeden z najbardziej fundamentalnych problemów polskiego systemu nauki. Brak młodej kadry oznacza nie tylko bieżące osłabienie uczelni i instytutów, ale także ryzyko trwałego przerwania ciągłości pokoleniowej w wielu dyscyplinach. Nauka jest systemem długiego trwania. Odbudowa zespołów badawczych, szkół naukowych i kompetencji eksperckich trwa wiele lat. Jeżeli młodzi ludzie odchodzą z nauki dzisiaj, skutki tej decyzji będą widoczne przez kolejne dekady.

Niskie wynagrodzenia na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich oraz niskie stypendia doktoranckie są jednym z głównych źródeł tego problemu. Osoby rozpoczynające karierę naukową często muszą wybierać między pracą w nauce a elementarną stabilnością życiową. Dotyczy to zwłaszcza osób, które nie dysponują dodatkowym wsparciem rodzinnym, mieszkają w dużych ośrodkach akademickich lub mają zobowiązania rodzinne. W takich warunkach kariera naukowa staje się dostępna nie tyle dla najbardziej utalentowanych, ile dla tych, których stać na wieloletnie funkcjonowanie przy niskich dochodach. Jest to mechanizm społecznie niesprawiedliwy, systemowo szkodliwy i antyrozwojowy.

Obecnie obowiązujący system wynagradzania nauczycieli akademickich opiera się na ustawowym odwołaniu do minimalnego wynagrodzenia zasadniczego profesora. Mechanizm ten tworzy jednak fikcję godnych wynagrodzeń w nauce. Wynagrodzenie profesora jako punkt odniesienia nie wygląda w debacie publicznej tak dramatycznie jak wynagrodzenia osób rozpoczynających karierę naukową. W efekcie system może sprawiać wrażenie, że ustawowy punkt odniesienia zapewnia odpowiedni poziom wynagrodzeń w całej strukturze akademickiej, podczas gdy rzeczywisty problem znajduje się na dole tej struktury: na poziomie asystentów, najniższych stanowisk naukowych i badawczych oraz doktorantów.

Z tą fikcją należy zerwać. Państwo nie powinno oceniać kondycji wynagrodzeń w nauce przez pryzmat najwyższego stanowiska akademickiego, lecz przez pryzmat warunków wejścia do zawodu naukowca. To właśnie na początku kariery rozstrzyga się, czy młody człowiek pozostanie w nauce, czy wybierze sektor prywatny, administrację, emigrację albo inną ścieżkę zawodową.

System, który nie potrafi zapewnić godnego startu, nie może oczekiwać wysokiej jakości badań, stabilności zespołów ani długofalowego rozwoju.

Obecny model utrwała również błędne bodźce instytucjonalne. Skoro centralnym punktem odniesienia pozostaje wynagrodzenie profesora, to odpowiedzialność za młode kadry ma charakter pośredni i rozproszony. Projektowana ustawa przenosi ciężar regulacji tam, gdzie interwencja państwa jest najbardziej potrzebna: na najniższe stanowiska naukowe i akademickie oraz na doktorantów. To właśnie w tym miejscu ryzyko odpływu talentów jest największe, a pozycja negocjacyjna pracownika lub doktoranta wobec instytucji jest najsłabsza.

III. Główne rozwiązania projektowanej ustawy

Przedkładany projekt wprowadza następujące kluczowe rozwiązania:

1. Ustanowienie minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich, obejmującego w szczególności stanowisko asystenta w uczelni publicznej oraz odpowiadające mu najniższe stanowiska naukowe lub badawcze w instytutach naukowych Polskiej Akademii Nauk, instytutach badawczych oraz podmiotach Sieci Badawczej Łukasiewicz;
2. Powiązanie tego wynagrodzenia z przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłaszanym przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego;
3. Stopniowe, racjonalne z perspektywy dyscypliny budżetowej dojście do docelowego poziomu minimalnego wynagrodzenia zasadniczego: 75 % wskaźnika w 2027 r., 87,5 % w 2028 r. i 100 % od 2029 r.;
4. Odejście od dotychczasowej konstrukcji, w której centralnym ustawowym punktem odniesienia pozostaje wynagrodzenie profesora;
5. Wprowadzenie pojęcia wynagrodzenia referencyjnego, służącego jako techniczny punkt odniesienia dla tych instytucji ustawowych, które obecnie są powiązane z wynagrodzeniem profesora;
6. Podwyższenie minimalnej wysokości stypendiów doktoranckich do 75 % minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich przed oceną śródkresową oraz do 90 % tego wynagrodzenia po ocenie śródkresowej;

7. Wprowadzenie klauzuli antyobejściowej, zapobiegającej obchodzeniu obowiązku zapewnienia minimalnego wynagrodzenia przez zmianę nazwy stanowiska, zakresu obowiązków, podstawy prawnej zatrudnienia albo formalnego przypisania zadań;
8. Ustawowe zabezpieczenie środków finansowych niezbędnych do wykonania obowiązków wynikających z ustawy, w tym środków na wzrost wynagrodzeń zasadniczych, pochodne finansowane przez pracodawcę oraz wzrost stypendiów doktoranckich.

Projekt nie tylko nie ogranicza autonomii uczelni i instytutów w kształtowaniu wynagrodzeń powyżej minimalnego poziomu określonego ustawą. Przeciwnie – otwiera większą swobodę w ustanawianiu wyższych wynagrodzeń na pozostałych stanowiskach. Ustawa rezygnuje z ustawowego regulowania całej drabinki wynagrodzeń nauczycieli akademickich i koncentruje interwencję państwa wyłącznie tam, gdzie jest ona najbardziej uzasadniona społecznie i systemowo: na najniższych stanowiskach oraz na doktorantach.

Takie rozwiązanie zmienia logikę systemu. Państwo gwarantuje godny próg wejścia do kariery naukowej, natomiast uczelnie i inne podmioty systemu nauki otrzymują większą przestrzeń do prowadzenia własnej polityki wynagrodzeń wobec pracowników bardziej doświadczonych. Pozwala to lepiej różnicować wynagrodzenia ze względu na osiągnięcia naukowe, dydaktyczne, wdrożeniowe, organizacyjne, poziom odpowiedzialności, znaczenie danego pracownika dla rozwoju jednostki oraz możliwości finansowe instytucji.

Zniesienie sztywnych ustawowych odniesień dla wyższych stanowisk powinno sprzyjać większej konkurencyjności uczelni i pozostałych podmiotów. Jednostki, które chcą przyciągać i utrzymywać najlepszych pracowników, będą mogły w większym stopniu kształtować własną politykę wynagrodzeń. Mechanizm ten wzmacnia autonomię instytucjonalną, wspiera merytokrację, ułatwia budowanie zespołów badawczych wokół najlepszych liderów oraz pozwala lepiej reagować na konkurencję międzynarodową i rynkową.

Jednocześnie projekt nie pozostawia młodych pracowników wyłącznie mechanizmom lokalnej polityki płacowej. Tam, gdzie pozycja pracownika jest najsłabsza, a ryzyko systemowej degradacji największe, wprowadzona zostaje ustawowa gwarancja minimalnego poziomu wynagrodzenia. Jest to połączenie odpowiedzialności państwa za przyszłość nauki z poszanowaniem autonomii podmiotów systemu nauki.

IV. Zakres i granice regulacji

Projekt koncentruje się na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich. Nie jest jego celem ustawowe uregulowanie całej siatki wynagrodzeń w szkolnictwie wyższym i nauce. Przeciwnie – projekt odchodzi od nadmiernie rozbudowanej ustawowej drabinki płacowej i pozostawia uczelniom oraz instytucjom większą swobodę w określaniu wynagrodzeń na wyższych stanowiskach.

Minimalne wynagrodzenie zasadnicze przewidziane w projekcie ma charakter gwarancyjny. Oznacza to, że wyznacza dolną granicę wynagrodzenia na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich, ale nie ogranicza możliwości ustalania wynagrodzeń wyższych. Uczelnie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze oraz podmioty Sieci Badawczej Łukasiewicz będą mogły nadal prowadzić własną politykę wynagrodzeń, z uwzględnieniem jakości pracy, osiągnięć, odpowiedzialności, potrzeb kadrowych, specyfiki dyscyplin oraz sytuacji finansowej jednostki.

Projekt wprowadza również pojęcie wynagrodzenia referencyjnego. Nie jest ono nowym minimalnym wynagrodzeniem profesora ani narzędziem ustawowego określania wynagrodzeń na wyższych stanowiskach. Jego funkcja ma charakter porządkujący i techniczny. Wynagrodzenie referencyjne zastępuje dotychczasowe odwołania do wynagrodzenia profesora w tych przepisach, w których wynagrodzenie profesora pełniło funkcję punktu odniesienia dla innych świadczeń, limitów lub należności. Rozwiązanie to pozwala zachować spójność systemu prawnego, a jednocześnie zerwać z fikcją, że wynagrodzenie profesora powinno być centralną osią regulacji płacowej w nauce.

Projekt przewiduje również odpowiednie objęcie regulacją doktorantów. Jest to konieczne, ponieważ doktoranci są integralną częścią systemu nauki i jednym z podstawowych źródeł przyszłych kadr akademickich oraz badawczych. Podwyższenie minimalnych stypendiów doktoranckich nie jest świadczeniem socjalnym, lecz inwestycją w przyszłość polskiej nauki. Osoby kształcące się w szkołach doktorskich wykonują pracę intelektualną o wysokiej wartości, uczestniczą w badaniach, tworzą publikacje, wspierają zespoły badawcze i przygotowują się do wejścia do zawodu naukowca. System nie może oczekiwać od nich wysokiej jakości pracy i

pełnego zaangażowania, jeżeli jednocześnie oferuje warunki finansowe wypychające ich poza naukę.

V. Skutki społeczne, gospodarcze i systemowe

Projektowana ustawa będzie miała istotne pozytywne skutki społeczne i systemowe. Przede wszystkim zwiększy atrakcyjność kariery naukowej dla młodych ludzi. Poprawa wynagrodzeń na najniższych stanowiskach oraz podniesienie stypendiów doktoranckich zmniejszy presję ekonomiczną, która obecnie skłania wielu zdolnych absolwentów i doktorantów do rezygnacji z pracy naukowej. Ustawa wzmacnia więc zdolność systemu nauki do zatrzymywania talentów.

Projekt przyczyni się także do zwiększenia sprawiedliwości społecznej w dostępie do kariery naukowej. Kariera naukowa nie powinna być dostępna wyłącznie dla osób, które mogą przez wiele lat akceptować niskie dochody dzięki wsparciu rodzinnemu lub dodatkowym źródłom utrzymania. Państwo, które chce budować nowoczesną gospodarkę opartą na wiedzy, musi zapewnić, aby wybór kariery naukowej był realny również dla osób, które nie posiadają uprzywilejowanego zaplecza ekonomicznego, ale posiadają talent i wolę jego rozwijania z korzyścią dla państwa i społeczeństwa.

Ustawa wzmacnia również odpowiedzialność instytucji naukowych za rozwój młodych kadr. Gwarancja minimalnego wynagrodzenia na początku kariery naukowej wymusza bardziej świadome planowanie polityki kadrowej. Uczelnie i instytuty będą musiały traktować młodych pracowników nie jako najtańszy zasób systemu, lecz jako inwestycję w przyszłość jednostki i całego sektora nauki.

Pozytywne skutki gospodarcze projektu wynikają z faktu, że rozwój nauki i innowacji zależy od jakości kadr. Bez młodych badaczy nie będzie wzrostu liczby dobrych projektów badawczych, patentów, wdrożeń, startupów technologicznych ani trwałej współpracy nauki z gospodarką. Ustawa tworzy warunki do odbudowy kapitału ludzkiego w sektorze nauki, a tym samym wspiera długofalową konkurencyjność polskiej gospodarki.

Projekt ma także znaczenie dla bezpieczeństwa państwa. Współczesne bezpieczeństwo nie opiera się wyłącznie na zdolnościach militarnych, lecz również na dostępie do wiedzy, technologii,

kompetencji eksperckich, niezależności badawczej i zdolności do szybkiego rozwijania własnych rozwiązań technologicznych. Państwo, które nie inwestuje w młode kadry naukowe, osłabia swoją suwerenność technologiczną i zdolność reagowania na przyszłe kryzysy.

VI. Skutki finansowe i źródła finansowania

Projekt powoduje konieczność zabezpieczenia dodatkowych środków publicznych na wzrost wynagrodzeń zasadniczych osób objętych ustawą, pochodne finansowane przez pracodawcę oraz wzrost stypendiów doktoranckich. Skutki te będą rozłożone w czasie dzięki trzyletniej ścieżce dojścia do docelowego poziomu minimalnego wynagrodzenia zasadniczego. W roku 2027 koszt realizacji ustawy to 637 mln zł, w roku 2028 – 1 064 mln, zaś w roku 2029 – 1 491 mln zł. Z perspektywy celów ustawy oraz długofalowego znaczenia dla rozwoju i suwerenności państwa są to koszty stosunkowo niewielkie i w pełni uzasadnione.

Finansowanie skutków ustawy powinno być zapewnione w ustawie budżetowej na dany rok. Projekt przewiduje, że środki przeznaczone na realizację nowych obowiązków będą wyodrębniane i przeznaczane wyłącznie na cel określony w ustawie. Jest to konieczne, aby koszt podwyższenia wynagrodzeń i stypendiów nie został przerzucony na uczelnie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze oraz podmioty Sieci Badawczej Łukasiewicz bez zapewnienia odpowiedniego finansowania.

Projekt „Godna Nauka” jest powiązany z pierwszym elementem pakietu legislacyjnego, czyli projektem ustawy zakładającym stopniowe podniesienie nakładów publicznych na naukę do poziomu co najmniej 3 % PKB. Wzrost nakładów na sektor nauki tworzy finansową podstawę dla trwałej poprawy wynagrodzeń, natomiast niniejszy projekt wskazuje jeden z najważniejszych kierunków wykorzystania tych środków: odbudowę atrakcyjności kariery naukowej od jej najwcześniejszego etapu.

VII. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projektowana regulacja pozostaje spójna z celami Europejskiej Przestrzeni Badawczej, w szczególności w zakresie poprawy warunków pracy naukowców, zwiększania atrakcyjności

kariery naukowej, wspierania mobilności talentów oraz wzmacniania zdolności państw członkowskich do prowadzenia badań naukowych i działalności innowacyjnej.

Projekt nie wprowadza ograniczeń w dostępie do rynku, nie ustanawia barier dla świadczenia usług transgranicznych ani nie narusza zasad konkurencji. Ma charakter wewnętrznej regulacji ustrojowo-finansowej dotyczącej publicznego systemu nauki i szkolnictwa wyższego.

VIII. Podsumowanie

Projekt ustawy „Godna Nauka” stanowi drugi filar pakietu legislacyjnego „Silna Nauka – Suwerenna Polska”. Pierwszy filar odpowiada na pytanie, ile państwo powinno inwestować w naukę. Niniejszy projekt odpowiada na pytanie, od czego należy zacząć naprawę systemu wynagrodzeń w nauce. Odpowiedź jest jednoznaczna: od młodych ludzi, którzy mają być przyszłością polskiej nauki.

Projekt przywraca godność pracy naukowej na początku kariery, wzmacnia pozycję doktorantów, zrywa z fikcją systemu zbudowanego wokół wynagrodzenia profesora, otwiera większą swobodę wynagradzania na wyższych stanowiskach oraz tworzy zdrowsze bodźce instytucjonalne. Państwo gwarantuje minimalny, godny próg wejścia do zawodu naukowca, a uczelnie i instytuty otrzymują większą przestrzeń do premiowania jakości, odpowiedzialności, osiągnięć i znaczenia pracownika dla rozwoju jednostki.

Nie będzie silnej polskiej nauki bez młodych naukowców. Nie będzie innowacyjnej gospodarki bez ludzi, którzy chcą prowadzić badania, rozwijać technologie i budować zespoły naukowe w Polsce. Nie będzie suwerenności technologicznej bez systemu, który potrafi zatrzymać i przyciągnąć talenty. Niniejsza ustawa jest krokiem w stronę takiego systemu: sprawiedliwszego, bardziej racjonalnego, bardziej konkurencyjnego i lepiej zorientowanego na przyszłość.

DEKLAROWANE SKUTKI REGULACJI (DSR) projektu ustawy

Informacja o projekcie

a) Tytuł projektu:

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz niektórych innych ustaw

b) Przedstawiciel wnioskodawcy:

Łukasz Schreiber

I. Część wstępna

[1] Zwięzły opis zidentyfikowanego problemu i proponowanych rozwiązań.

Niniejszy projekt ustawy – „Godna Nauka” – stanowi drugi element pakietu legislacyjnego Prawa i Sprawiedliwości dotyczącego polskiej nauki – „Silna Nauka – Suwerenna Polska”. Pierwszym elementem tego pakietu był projekt ustawy wprowadzający ustawowy mechanizm stopniowego podnoszenia nakładów publicznych na naukę, szkolnictwo wyższe i działalność badawczo-rozwojową do poziomu co najmniej 3 % PKB. Projekt ten odpowiadał na podstawowy problem finansowy polskiej nauki: chroniczne niedofinansowanie całego sektora, brak przewidywalności nakładów oraz niemożność planowania i realizowania długofalowych działań rozwojowych przez uczelnie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze oraz podmioty Sieci Badawczej Łukasiewicz.

Składany niniejszy projekt ustawy jest koniecznym i systemowym dopełnieniem tamtej regulacji. Sam wzrost nakładów na naukę, choć niezbędny, nie gwarantuje jeszcze, że środki publiczne zostaną wykorzystane w sposób, który odbuduje atrakcyjność kariery naukowej, zatrzyma odpływ młodych talentów i zapewni ciągłość pokoleniową polskiej nauki. Dlatego drugim filarem pakietu „Godna Nauka” jest zmiana mechanizmu wynagradzania osób rozpoczynających karierę naukową i akademicką oraz doktorantów.

Projekt realizuje dwa równorzędne cele.

Pierwszym celem jest przywrócenie godności pracy naukowej poprzez wprowadzenie realnego, przewidywalnego i obiektywnego mechanizmu minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na

najniższych stanowiskach naukowych i akademickich. Wynagrodzenie to zostaje powiązane z przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem w sektorze przedsiębiorstw, a więc z rzeczywistą sytuacją gospodarczą kraju oraz z rynkiem pracy, na którym młodzi naukowcy faktycznie konkurują o zatrudnienie z sektorem prywatnym.

Drugim, równie istotnym celem jest głęboka zmiana logiki systemu wynagradzania w nauce. Obecny system jest symbolicznie i konstrukcyjnie zbudowany wokół wynagrodzenia profesora. Oznacza to, że punktem odniesienia dla regulacji ustawowej pozostaje najwyższy etap kariery akademickiej. Projekt odwraca tę logikę. Punktem wyjścia staje się najniższy etap kariery naukowej i akademickiej, czyli moment wejścia do systemu nauki. Jest to świadoma zmiana systemowa: nauka nie może być projektowana wyłącznie od szczytu hierarchii akademickiej, ale musi zaczynać się od tych, którzy mają być jej przyszłością – od najmłodszych pracowników systemu nauki.

Najmłodsi pracownicy nauki oraz doktoranci nie są dodatkiem do systemu. Są warunkiem jego kontynuacji i rozwoju. To oni będą w kolejnych dekadach prowadzić badania, tworzyć zespoły, budować szkoły naukowe, rozwijać technologie, kształcić studentów i odpowiadać za międzynarodową pozycję polskiej nauki. Jeżeli system nie jest w stanie zaoferować im elementarnego bezpieczeństwa finansowego i realnej perspektywy rozwoju, to traci zdolność odtwarzania własnych kadr. W takiej sytuacji nawet najlepiej finansowana infrastruktura, aparatura badawcza i programy grantowe nie przyniosą oczekiwanych efektów, ponieważ zabraknie ludzi gotowych związać swoją przyszłość z nauką.

Projektowana ustawa ma zatem uruchomić efektywny i przejrzysty mechanizm instytucjonalnej troski o młode kadry. Ustawowe zabezpieczenie minimalnego wynagrodzenia na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich oraz odpowiednie podniesienie stypendiów doktoranckich tworzy bodziec dla uczelni i instytutów, aby traktowały rozwój młodych badaczy jako jeden z centralnych elementów swojej odpowiedzialności. Jednocześnie mechanizm ten wzmacnia odpowiedzialność starszych i bardziej doświadczonych pracowników nauki za osoby rozpoczynające karierę. System, który zaczyna się od ochrony najsłabszego ekonomicznie momentu kariery naukowej, sprzyja budowaniu rzeczywistej wspólnoty akademickiej, a nie jedynie utrwalaniu hierarchii stanowisk.

Przedkładany projekt wprowadza następujące kluczowe rozwiązania:

1. Ustanowienie minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich, obejmującego w szczególności stanowisko asystenta w uczelni publicznej oraz odpowiadające mu najniższe stanowiska naukowe lub badawcze w instytutach naukowych Polskiej Akademii Nauk, instytutach badawczych oraz podmiotach Sieci Badawczej Łukasiewicz;

2. Powiązanie tego wynagrodzenia z przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłaszanym przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego;
3. Stopniowe, racjonalne z perspektywy dyscypliny budżetowej dojście do docelowego poziomu minimalnego wynagrodzenia zasadniczego: 75% wskaźnika w 2027 r., 87,5% w 2028 r. i 100% od 2029 r.;
4. Odejście od dotychczasowej konstrukcji, w której centralnym ustawowym punktem odniesienia pozostaje wynagrodzenie profesora;
5. Wprowadzenie pojęcia wynagrodzenia referencyjnego, służącego jako techniczny punkt odniesienia dla tych instytucji ustawowych, które obecnie są powiązane z wynagrodzeniem profesora;
6. Podwyższenie minimalnej wysokości stypendiów doktoranckich do 75% minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich przed oceną śródkresową oraz do 90% tego wynagrodzenia po ocenie śródkresowej;
7. Wprowadzenie klauzuli antyobejściowej, zapobiegającej obchodzeniu obowiązku zapewnienia minimalnego wynagrodzenia przez zmianę nazwy stanowiska, zakresu obowiązków, podstawy prawnej zatrudnienia albo formalnego przypisania zadań;
8. Ustawowe zabezpieczenie środków finansowych niezbędnych do wykonania obowiązków wynikających z ustawy, w tym środków na wzrost wynagrodzeń zasadniczych, pochodne finansowane przez pracodawcę oraz wzrost stypendiów doktoranckich.

Projekt koncentruje się wyłącznie na najniższych stanowiskach (asystent), zapewniając im ustawową gwarancję godnego wynagrodzenia. Dla wyższych stanowisk (adiunkt, profesor uczelni, profesor) ustawa nie wprowadza żadnych sztywnych minimów ustawowych. Wynagrodzenia na tych stanowiskach będą nadal ustalone wyłącznie w zakładowych układach zbiorowych pracy lub regulaminach wynagradzania, z uwzględnieniem kwalifikacji, osiągnięć naukowych, dydaktycznych, wdrożeniowych oraz sytuacji finansowej uczelni.

Projekt wprowadza nowy model określania minimalnego wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli akademickich. Minimalne wynagrodzenie będzie przysługiwało nauczycielowi akademickiemu zatrudnionemu na stanowisku asystenta w uczelni publicznej. Minimalne wynagrodzenie zasadnicze przewidziane w projekcie ma charakter gwarancyjny. Oznacza to, że wyznacza dolną granicę wynagrodzenia na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich, ale nie ogranicza możliwości ustalania wynagrodzeń wyższych. Uczelnie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze oraz podmioty Sieci Badawczej Łukasiewicz będą mogły nadal prowadzić własną politykę wynagrodzeń, z uwzględnieniem jakości pracy, osiągnięć, odpowiedzialności, potrzeb kadrowych, specyfiki dyscyplin oraz sytuacji finansowej jednostki.

Projekt odchodzi od dotychczasowego mechanizmu odwoływania się do wynagrodzenia profesora jako podstawy obliczania różnych świadczeń i limitów ustawowych.

W jego miejsce wprowadza się pojęcie „wynagrodzenia referencyjnego”, które będzie służyło wyłącznie jako wskaźnik odniesienia dla wybranych instytucji ustawowych. Nie jest ono nowym minimalnym wynagrodzeniem profesora ani narzędziem ustawowego określania wynagrodzeń na wyższych stanowiskach. Jego funkcja ma charakter porządkujący i techniczny. Wynagrodzenie referencyjne zastępuje dotychczasowe odwołania do wynagrodzenia profesora w tych przepisach, w których wynagrodzenie profesora pełniło funkcję punktu odniesienia dla innych świadczeń, limitów lub należności. Rozwiązanie to pozwala zachować spójność systemu prawnego, a jednocześnie zerwać z fikcją, że wynagrodzenie profesora powinno być centralną osią regulacji płacowej w nauce.

Projekt przewiduje również odpowiednie objęcie regulacją doktorantów. Jest to konieczne, ponieważ doktoranci są integralną częścią systemu nauki i jednym z podstawowych źródeł przyszłych kadr akademickich oraz badawczych. Podwyższenie minimalnych stypendiów doktoranckich nie jest świadczeniem socjalnym, lecz inwestycją w przyszłość polskiej nauki. Osoby kształcące się w szkołach doktorskich wykonują pracę intelektualną o wysokiej wartości, uczestniczą w badaniach, tworzą publikacje, wspierają zespoły badawcze i przygotowują się do wejścia do zawodu naukowca. System nie może oczekiwać od nich wysokiej jakości pracy i pełnego zaangażowania, jeżeli jednocześnie oferuje warunki finansowe wypychające ich poza naukę.

Projekt przewiduje powiązanie wysokości stypendium doktoranckiego z minimalnym wynagrodzeniem zasadniczym na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich.

Projekt ustawy wprowadza także obowiązek corocznego zabezpieczenia w ustawie budżetowej środków niezbędnych do realizacji nowych obowiązków.

[2] Czy były rozważane rozwiązania alternatywne?

➤ Nie

Cel, który ma być osiągnięty za pomocą przedmiotowego projektu ustawy nie może być zrealizowany za pomocą innych środków niż zaproponowane w projekcie.

II. Wymogi określone w art. 34 ust. 2 pkt 3–5 regulaminu Sejmu

[3] Jakie są przewidywane skutki prawne projektowanych rozwiązań?

- a) Projekt jest spójny z dotychczasowymi regulacjami.
- b) Projekt jest zgodny z Konstytucją RP.
- c) Projekt ustawy prowadzi do istotnej zmiany modelu regulacji wynagrodzeń w systemie szkolnictwa wyższego i nauki. Jego podstawowym skutkiem prawnym jest ustanowienie ustawowego minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich oraz powiązanie jego wysokości z obiektywnym kryterium ekonomicznym.
- d) Projekt nie wprowadza ograniczeń w dostępie do rynku, nie ustanawia barier dla świadczenia usług transgranicznych ani nie narusza zasad konkurencji. Ma charakter wewnętrznej regulacji ustrojowo-finansowej dotyczącej publicznego systemu nauki i szkolnictwa wyższego.
- e) Projekt tworzy normatywne zabezpieczenie przed obchodzeniem przepisów płacowych. Proponowane regulacje stanowią, że o zastosowaniu ustawowych gwarancji płacowych będzie decydował rzeczywisty charakter wykonywanej pracy oraz wymagane kwalifikacje, a nie wyłącznie formalna nazwa stanowisk.
- f) Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej. Projektowana regulacja pozostaje spójna z celami Europejskiej Przestrzeni Badawczej, w szczególności w zakresie poprawy warunków pracy naukowców, zwiększania atrakcyjności kariery naukowej, wspierania mobilności talentów oraz wzmacniania zdolności państw członkowskich do prowadzenia badań naukowych i działalności innowacyjnej.
- g) Projekt przewiduje wejście ustawy w życie z dniem 1 stycznia 2027 r. Termin ten umożliwi uwzględnienie skutków finansowych regulacji w procesie planowania budżetowego oraz przygotowanie podmiotów objętych ustawą do wdrożenia nowych rozwiązań.
- h) Projekt nakłada na uczelnie, instytuty naukowe PAN, instytuty badawcze oraz podmioty Sieci Badawczej Łukasiewicza obowiązek dostosowania zakładowych układów zbiorowych pracy, regulaminów wynagradzania oraz innych aktów wewnętrznych do nowych przepisów. Do czasu dokonania takiego dostosowania przepisy wewnętrzne mniej korzystne dla pracowników nie będą mogły być stosowane.

[4] Jakie są przewidywane skutki społeczne projektowanych rozwiązań?

Zasadniczym skutkiem społecznym projektowanych rozwiązań będzie poprawa warunków ekonomicznych osób rozpoczynających karierę naukową. Przede wszystkim zwiększy atrakcyjność kariery naukowej dla młodych ludzi. Poprawa wynagrodzeń na najniższych stanowiskach oraz podniesienie stypendiów doktoranckich zmniejszy presję ekonomiczną, która obecnie skłania wielu zdolnych absolwentów i doktorantów do rezygnacji z pracy naukowej. Ustawa wzmacnia więc zdolność systemu nauki do zatrzymywania talentów.

Ustawowe powiązanie minimalnego wynagrodzenia na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich z przeciętnym wynagrodzeniem w sektorze przedsiębiorstw przyczyni się do stopniowego zmniejszenia różnic płacowych pomiędzy sektorem nauki a pozostałymi segmentami rynku pracy wymagającymi wysokich kwalifikacji.

Projekt przyczyni się także do zwiększenia sprawiedliwości społecznej w dostępie do kariery naukowej. Kariera naukowa nie powinna być dostępna wyłącznie dla osób, które mogą przez wiele lat akceptować niskie dochody dzięki wsparciu rodzinnemu lub dodatkowym źródłom utrzymania. Państwo, które chce budować nowoczesną gospodarkę opartą na wiedzy, musi zapewnić, aby wybór kariery naukowej był realny również dla osób, które nie posiadają uprzywilejowanego zaplecza ekonomicznego, ale posiadają talent i wolę jego rozwijania z korzyścią dla państwa i społeczeństwa.

Ustawa wzmacnia również odpowiedzialność instytucji naukowych za rozwój młodych kadr. Gwarancja minimalnego wynagrodzenia na początku kariery naukowej wymusza bardziej świadome planowanie polityki kadrowej. Uczelnie i instytuty będą musiały traktować młodych pracowników nie jako najtańszy zasób systemu, lecz jako inwestycję w przyszłość jednostki i całego sektora nauki

Projekt ustawy przyczyni się także do zwiększenia prestiżu zawodów związanych z działalnością naukową i akademicką. Skutkiem społecznym będzie również zwiększenie stabilności zatrudnienia w sektorze nauki. Wzmocni to poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia oraz przejrzystość zasad wynagradzania.

Projektowana ustawa przyczyni się ponadto do:

- a) wzrostu atrakcyjności kariery akademickiej,
- b) poprawy jakości badań i kształcenia,
- c) ograniczenia odpływu wysoko wykwalifikowanych kadr do innych sektorów gospodarki,
- d) poprawy stabilności zatrudnienia w jednostkach naukowych,
- e) zwiększenia zainteresowania podejmowaniem studiów doktoranckich i pracy naukowej oraz poprawa sytuacji doktorantów,
- f) wzrost konkurencyjności polskiego systemu nauki,
- g) wzmocnienia potencjału rozwojowego polskiego systemu nauki i szkolnictwa wyższego

[5] Jakie są przewidywane skutki gospodarcze projektowanych rozwiązań?

Projekt ustawy wywołuje pozytywny wpływ gospodarczy, przede wszystkim poprzez zwiększenie atrakcyjności zatrudnienia w sektorze nauki i szkolnictwa wyższego oraz wzmocnienie potencjału rozwojowego gospodarki opartej na wiedzy, zwiększenie konkurencyjności sektora nauki na rynku pracy. Pozytywne skutki gospodarcze projektu wynikają z faktu, że rozwój nauki i innowacji zależy od jakości kadr. Bez młodych badaczy nie będzie wzrostu liczby dobrych projektów badawczych, patentów,

wdrożeń, startupów technologicznych ani trwałej współpracy nauki z gospodarką. Ustawa tworzy warunki do odbudowy kapitału ludzkiego w sektorze nauki, a tym samym wspiera długofalową konkurencyjność polskiej gospodarki.

Projekt może przyczynić się także do ograniczenia zjawiska odpływu kapitału ludzkiego z sektora nauki do innych gałęzi gospodarki oraz do zmniejszenia skali emigracji wysoko wykwalifikowanych specjalistów. Poprawa warunków wynagradzania pracowników naukowych i doktorantów zwiększy zdolność uczelni, instytutów naukowych PAN, instytutów badawczych oraz jednostek Sieci Badawczej Łukasiewicz do prowadzenia badań naukowych, realizacji projektów badawczo-rozwojowych oraz współpracy z przedsiębiorstwami. Może to przełożyć się na wzrost liczby innowacji, wdrożeń technologicznych, patentów oraz rozwiązań wspierających rozwój gospodarczy.

Wzmocnienie potencjału kadrowego uczelni i instytutów naukowych zlokalizowanych poza największymi ośrodkami akademickimi może przyczynić się do zwiększenia aktywności badawczej i innowacyjnej w regionach oraz wspierać rozwój lokalnych ekosystemów gospodarczych opartych na wiedzy i nowych technologiach.

W dłuższej perspektywie projekt może przyczyniać się do wzrostu produktywności gospodarki, zwiększenia poziomu innowacyjności oraz poprawy międzynarodowej konkurencyjności Polski.

Projekt ustawy będzie miał pozytywny wpływ na mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (MŚP). Projektowana ustawa nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców. Projekt ustawy nie dotyczy praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej. Projekt ustawy nie zawiera przepisów określających zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej.

[6] Jakie są przewidywane skutki finansowe projektowanych rozwiązań, w szczególności wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego?

Dodatkowe koszty wynikające z podwyższenia minimalnych wynagrodzeń oraz stypendiów doktoranckich będą finansowane ze środków budżetu państwa. W tym celu w ustawie budżetowej na każdy rok mają zostać zabezpieczone środki niezbędne do realizacji obowiązków wynikających z projektowanej ustawy. Wysokość środków będzie corocznie ustalana przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych na podstawie danych zgromadzonych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on oraz informacji przekazywanych przez podmioty objęte regulacją.

Skutki te będą rozłożone w czasie dzięki trzyletniej ścieżce dojścia do docelowego poziomu minimalnego wynagrodzenia zasadniczego. W roku 2027 koszt realizacji ustawy to 637 mln zł, w roku 2028 – 1 064 mln, zaś w roku 2029 – 1 491 mln zł. Z perspektywy celów ustawy oraz

długofalowego znaczenia dla rozwoju i suwerenności państwa są to koszty stosunkowo niewielkie i w pełni uzasadnione.

Środki na realizację ustawy będą wyodrębniane celowo w ustawie budżetowej, z obowiązkiem rozliczenia i mechanizmami zwrotu w razie niewłaściwego wykorzystania (art. 7 projektu).

Finansowanie realizacji ustawy następować będzie w ramach corocznych ustaw budżetowych. Projekt nie powoduje skutków finansowych dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

[7] Wykaz źródeł finansowania, jeśli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Dodatkowe koszty wynikające z podwyższenia minimalnych wynagrodzeń oraz stypendiów doktoranckich będą finansowane ze środków budżetu państwa. W tym celu w ustawie budżetowej na każdy rok mają zostać zabezpieczone środki niezbędne do realizacji obowiązków wynikających z projektowanej ustawy. Wysokość środków będzie corocznie ustalana przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych na podstawie danych zgromadzonych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on oraz informacji przekazywanych przez podmioty objęte regulacją.

Skutki te będą rozłożone w czasie dzięki trzyletniej ścieżce dojścia do docelowego poziomu minimalnego wynagrodzenia zasadniczego. W roku 2027 koszt realizacji ustawy to 637 mln zł, w roku 2028 – 1 064 mln, zaś w roku 2029 – 1 491 mln zł. Z perspektywy celów ustawy oraz długofalowego znaczenia dla rozwoju i suwerenności państwa są to koszty stosunkowo niewielkie i w pełni uzasadnione.

Środki na realizację ustawy będą wyodrębniane celowo w ustawie budżetowej, z obowiązkiem rozliczenia i mechanizmami zwrotu w razie niewłaściwego wykorzystania (art. 7 projektu).

Finansowanie realizacji ustawy następować będzie w ramach corocznych ustaw budżetowych. Projekt nie powoduje skutków finansowych dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

[8] Czy projekt ustawy podlega procedurze notyfikacyjnej?

➤ Nie

III. Wymogi określone w art. 34 ust. 2a i 2b regulaminu Sejmu

[9] Czy projekt ustawy zawiera przepisy określające zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

[10] Czy wdrożenie projektowanych przepisów spowoduje obciążenia administracyjne mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

[11] Czy projekt ustawy zawiera przepisy regulacyjne lub określa wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (art. 34 ust. 2b regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

Warszawa, 14 lipca 2026 r.

BEOS-WPEiM-1676/26

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-III.020.210.3.2026

Data wpływu 14.07.2026

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Łukasz Schreiber)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2026 r. poz. 573) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Proponowana ustawa zakłada zmianę art. 22 ust. 4, art. 137 i art. 209 ust. 4 oraz dodanie art. 137a i 137b w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹ (dalej: Prawo o szkolnictwie wyższym)² (art. 1 projektu), dodanie art. 104a w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk³ (dalej: ustawa o PAN) (art. 2 projektu), dodanie art. 63a w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych⁴ (art. 3 projektu) oraz dodanie art. 56b w ustawie z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz⁵ (art. 4 projektu).

Projekt zakłada odejście od regulacji, w której odniesieniem do wynagrodzeń dla najniższych stanowisk naukowych, akademickich i badawczych oraz do stypendium doktoranckiego jest wynagrodzenie profesora. Projekt wprowadza pojęcie wynagrodzenia referencyjnego (art. 1 pkt 1-3 projektu) w celu

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, ze zm.

² A także zmianę: art. 92 ust. 3, art. 138 ust. 2, art. 140 ust. 3, art. 184 ust. 2, 3 i 4, art. 202 ust. 5, art. 209 ust. 1a, art. 327 ust. 6 oraz art. 328 ust. 6 Prawa o szkolnictwie wyższym – poprzez zastąpienie wyrazów „wynagrodzenie profesora” wyrazami „wynagrodzenie referencyjne”.

³ Dz. U. z 2026 r. poz. 168.

⁴ Dz. U. z 2026 r. poz. 741.

⁵ Dz. U. z 2026 r. poz. 194.

zastąpienia dotychczasowego odniesienia do wynagrodzenia profesora określonych świadczeń, limitów i należności, o których mowa w Prawie o szkolnictwie wyższym (m.in. stypendiów studenckich, dodatków funkcyjnych, wynagrodzeń promotorów, recenzentów, członków komisji habilitacyjnych, opłat za postępowanie nostryfikacyjne). Wynagrodzenie referencyjne to kwota odpowiadająca procentowi minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich. Wysokość tego minimalnego wynagrodzenia stanowi ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedzającego rok, w którym minimalne wynagrodzenie obowiązuje.

Projekt ustanawia minimalne wynagrodzenie zasadnicze na najniższych stanowiskach naukowych, akademickich, badawczych w uczelni publicznej, instytucie naukowym PAN, instytutach badawczych, instytucie Sieci Łukasiewicz (proponowane: art. 137 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym, art. 104a ust. 1 ustawy o PAN, art. 63a ustawy o instytutach badawczych oraz art. 56b ust. 1 ustawy o Sieci Badawczej Łukasiewicz) oraz minimalną wysokość stypendium doktoranckiego (proponowany art. 209 ust. 4 Prawa o szkolnictwie wyższym).

Projekt przewiduje stopniowe zwiększanie kwoty wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich w latach 2027-2029 – do 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia (art. 5). Proponowana regulacja nie wyłącza jednak możliwości ustalenia wynagrodzenia zasadniczego na poziomie wyższym niż wynikający z ustawy (proponowany art. 137 ust. 8 Prawa o szkolnictwie wyższym – art. 1 pkt 3 projektu).

Wysokość miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli akademickich zatrudnionych na stanowiskach innych niż stanowisko asystenta⁶ będzie określana w zakładowym układzie zbiorowym pracy albo regulaminie wynagradzania, z uwzględnieniem m.in. kwalifikacji wymaganych do zajmowania danego stanowiska, zakresu obowiązków, odpowiedzialności, osiągnięć oraz sytuacji finansowej uczelni (proponowany art. 137 ust. 6 i 7 Prawa o szkolnictwie wyższym – art. 1 pkt 3 projektu).

Kwota minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich oraz kwota wynagrodzenia referencyjnego będzie ogłaszana corocznie w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, w terminie 30 dni od dnia ogłoszenia przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego przeciętnego wynagrodzenia (art. 137 ust. 4 Prawa o szkolnictwie wyższym – art. 1 pkt 3 projektu).

⁶ Dotyczy to stanowisk akademickich, naukowych i badawczych.

Podmioty objęte przepisami projektu będą zobowiązane do dostosowania zakładowych układów zbiorowych pracy, regulaminów wynagradzania oraz innych aktów wewnętrznych określających warunki wynagradzania do przepisów proponowanej ustawy w terminie sześciu miesięcy od dnia jej wejścia w życie (art. 6 projektu).

Projekt zakłada zabezpieczenie w ustawie budżetowej na dany rok środków finansowych niezbędnych do wykonania obowiązków wynikających z proponowanej ustawy, obejmujących wzrost wynagrodzeń zasadniczych, pochodnych finansowanych przez pracodawcę oraz wzrost stypendiów doktoranckich wynikający z proponowanej ustawy (art. 7 projektu).

Projektowana ustawa ma wejść w życie z dniem 1 stycznia 2027 r. (art. 8 projektu).

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

2.1. W zakresie edukacji (a więc także szkolnictwa wyższego) należy wskazać art. 165 ust. 1 akapit pierwszy Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TfUE), zgodnie z którym Unia przyczynia się do rozwoju edukacji o wysokiej jakości, poprzez zachęcanie do współpracy między państwami członkowskimi i, jeśli jest to niezbędne, poprzez wspieranie i uzupełnianie ich działalności, w pełni szanując odpowiedzialność państw członkowskich za treść nauczania i organizację systemów edukacyjnych, jak również ich różnorodność kulturową i językową. Natomiast do działalności naukowej odnoszą się przepisy TfUE określające politykę UE zmierzającą do utworzenia Europejskiej Przestrzeni Badawczej (art. 179 i n. TfUE). Zgodnie z art. 179 TfUE Unia ma na celu m.in. wzmocnienie swojej bazy naukowej i technologicznej, a w swoich działaniach sprzyja m.in. ośrodkom badawczym i uniwersytetom w ich wysiłkach badawczych i rozwoju technologicznym wysokiej jakości. Art. 4 ust. 3 oraz art. 6 lit. e TfUE określają kompetencje Unii i państw członkowskich w dziedzinie edukacji i nauki.

2.2. Prawo Unii Europejskiej nie zawiera regulacji ustalających zasadnicze czy minimalne wynagrodzenia osób zatrudnionych na stanowiskach akademickich, naukowych czy badawczych. Kwestie te należą do kompetencji państw członkowskich. Zagadnienie wynagrodzeń minimalnych – bez odniesienia do konkretnego sektora – jest regulowane dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2041 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie adekwatnych wynagrodzeń minimalnych w Unii Europejskiej⁷ (dalej: dyrektywa (UE) 2022/2041).

Dyrektywa (UE) 2022/2041 ustanawia ramy dotyczące: adekwatności ustawowych wynagrodzeń minimalnych (aby zapewnić godne warunki życia i pracy); promowania rokowań zbiorowych mających na celu ustalenie wynagrodzeń oraz zwiększenia skutecznego dostępu pracowników do praw do

⁷ Dz. Urz. UE L 275 z 25.10.2022, s. 33; ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2041/oj>.

ochrony w postaci wynagrodzenia minimalnego w przypadkach przewidzianych w prawie krajowym lub umowach zbiorowych (art. 1 ust. 1). Dyrektywa (UE) 2022/2041 pozostawia państwom członkowskim kompetencję do ustalania poziomu wynagrodzeń minimalnych oraz kwestię wyboru, czy postanowienia dotyczące wynagrodzenia minimalnego będą przedmiotem regulacji ustawowej czy też państwo będzie wspierać dostęp do ochrony w postaci wynagrodzenia minimalnego przewidzianego w umowach zbiorowych, albo do zastosowania obydwu tych form regulacji (art. 1 ust. 3). Dyrektywa ta ma zastosowanie do pracowników w Unii związanych umową o pracę lub pozostających w stosunku pracy określonym przez ustawę, umowy zbiorowe lub praktykę – obowiązujące w państwie członkowskim (art. 2). Dyrektywa (UE) 2022/2041 nie ma na celu harmonizacji poziomu wynagrodzeń minimalnych w Unii ani ustanowienia jednolitego mechanizmu ustalania wynagrodzeń minimalnych (motyw 19 preambuły).

3. Analiza przepisów projektu ustawy pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

3.1. Zarówno w zakresie szkolnictwa wyższego, jak i badań naukowych Unia ma kompetencje wspierające, koordynacyjne i uzupełniające działania państw członkowskich. W szczególności Unia ma kompetencje do prowadzenia działań, określania i realizacji programów w dziedzinie badań, rozwoju technologicznego i przestrzeni kosmicznej, jednak działania te nie mogą prowadzić do uniemożliwienia państwom członkowskim wykonywania ich kompetencji (art. 165, art. 179 i n., art. 4 ust. 3 oraz art. 6 lit. e TfUE). Materia projektu w zakresie, w jakim dotyczy organizacji systemu organizacji szkolnictwa wyższego i nauki, pozostaje w kompetencji państw członkowskich.

3.2. Przepisy projektu ustawy zakładają ustanowienie minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich w uczelniach publicznych oraz w instytutach naukowych Polskiej Akademii Nauk, instytutach badawczych oraz podmiotach Sieci Badawczej Łukasiewicz i powiązanie tych wynagrodzeń z przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem w sektorze przedsiębiorstw. Projekt zakłada też stopniowy wzrost tego minimalnego wynagrodzenia zasadniczego. Projekt przewiduje odejście od dotychczasowej regulacji, która odnosi wynagrodzenia na najniższych stanowiskach akademickich, naukowych i badawczych do wynagrodzeń profesorskich. Proponowana regulacja nie wyłącza możliwości ustalenia wynagrodzenia zasadniczego na poziomie wyższym niż wynikający z ustawy.

Dyrektywa (UE) 2022/2041 pozostawia państwom członkowskim kompetencję zarówno w zakresie wysokości wynagrodzeń minimalnych, jak i wyboru mechanizmu ich wprowadzania. Projekt nie zawiera postanowień sprzecznych z tą dyrektywą.

4. Konkluzja

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz niektórych innych ustaw nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Autor:

Dorota Olejniczak
ekspert ds. legislacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:
Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieřlik
/podpisano elektronicznie/

Warszawa, 14 lipca 2026 r.

BEOS-WPEiM-1677/26

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-III.020.210.10.2026

Data wpływu 14. 07. 2026

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Łukasz Schreiber) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

Proponowana ustawa zakłada zmianę art. 22 ust. 4, art. 137 i art. 209 ust. 4 oraz dodanie art. 137a i 137b w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹ (dalej: Prawo o szkolnictwie wyższym)² (art. 1 projektu), dodanie art. 104a w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk³ (dalej: ustawa o PAN) (art. 2 projektu), dodanie art. 63a w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych⁴ (art. 3 projektu) oraz dodanie art. 56b w ustawie z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz⁵ (art. 4 projektu).

Projekt zakłada odejście od regulacji, w której odniesieniem do wynagrodzeń dla najniższych stanowisk naukowych, akademickich i badawczych oraz do stypendium doktoranckiego jest wynagrodzenie profesora. Projekt wprowadza pojęcie wynagrodzenia referencyjnego (art. 1 pkt 1-3 projektu) w celu zastąpienia dotychczasowego odniesienia do wynagrodzenia profesora określonych świadczeń, limitów i należności, o których mowa w Prawie o szkolnictwie wyższym (m.in. stypendiów studenckich, dodatków funkcyjnych, wynagrodzeń promotorów, recenzentów, członków komisji habilitacyjnych, opłat za postępowanie nostryfikacyjne). Wynagrodzenie referencyjne to kwota odpowiadająca procentowi minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, ze zm.

² A także zmianę: art. 92 ust. 3, art. 138 ust. 2, art. 140 ust. 3, art. 184 ust. 2, 3 i 4, art. 202 ust. 5, art. 209 ust. 1a, art. 327 ust. 6 oraz art. 328 ust. 6 Prawa o szkolnictwie wyższym – poprzez zastąpienie wyrazów „wynagrodzenie profesora” wyrazami „wynagrodzenie referencyjne”.

³ Dz. U. z 2026 r. poz. 168.

⁴ Dz. U. z 2026 r. poz. 741.

⁵ Dz. U. z 2026 r. poz. 194.

najniższych stanowiskach naukowych i akademickich. Wysokość tego minimalnego wynagrodzenia stanowi ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedzającego rok, w którym minimalne wynagrodzenie obowiązuje.

Projekt ustanawia minimalne wynagrodzenie zasadnicze na najniższych stanowiskach naukowych, akademickich, badawczych w uczelni publicznej, instytucie naukowym PAN, instytutach badawczych, instytucie Sieci Łukasiewicz (proponowane: art. 137 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym, art. 104a ust. 1 ustawy o PAN, art. 63a ustawy o instytutach badawczych oraz art. 56b ust. 1 ustawy o Sieci Badawczej Łukasiewicz) oraz minimalną wysokość stypendium doktoranckiego (proponowany art. 209 ust. 4 Prawa o szkolnictwie wyższym).

Projekt przewiduje stopniowe zwiększanie kwoty wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich w latach 2027-2029 – do 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia (art. 5). Proponowana regulacja nie wyłącza jednak możliwości ustalenia wynagrodzenia zasadniczego na poziomie wyższym niż wynikający z ustawy (proponowany art. 137 ust. 8 Prawa o szkolnictwie wyższym – art. 1 pkt 3 projektu).

Wysokość miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli akademickich zatrudnionych na stanowiskach innych niż stanowisko asystenta⁶ będzie określana w zakładowym układzie zbiorowym pracy albo regulaminie wynagradzania, z uwzględnieniem m.in. kwalifikacji wymaganych do zajmowania danego stanowiska, zakresu obowiązków, odpowiedzialności, osiągnięć oraz sytuacji finansowej uczelni (proponowany art. 137 ust. 6 i 7 Prawa o szkolnictwie wyższym – art. 1 pkt 3 projektu).

Kwota minimalnego wynagrodzenia zasadniczego na najniższych stanowiskach naukowych i akademickich oraz kwota wynagrodzenia referencyjnego będzie ogłaszana corocznie w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, w terminie 30 dni od dnia ogłoszenia przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego przeciętnego wynagrodzenia (art. 137 ust. 4 Prawa o szkolnictwie wyższym – art. 1 pkt 3 projektu).

Podmioty objęte przepisami projektu będą zobowiązane do dostosowania zakładowych układów zbiorowych pracy, regulaminów wynagradzania oraz innych aktów wewnętrznych określających warunki wynagradzania do przepisów proponowanej ustawy w terminie sześciu miesięcy od dnia jej wejścia w życie (art. 6 projektu).

Projekt zakłada zabezpieczenie w ustawie budżetowej na dany rok środków finansowych niezbędnych do wykonania obowiązków wynikających

⁶ Dotyczy to stanowisk akademickich, naukowych i badawczych.

z proponowanej ustawy, obejmujących wzrost wynagrodzeń zasadniczych, pochodnych finansowanych przez pracodawcę oraz wzrost stypendiów doktoranckich wynikający z proponowanej ustawy (art. 7 projektu).

Projekt ustawy nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz niektórych innych ustaw **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:

Dorota Olejniczak
ekspert ds. legislacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/